

2. Судаков М., Лісогор Л. Ринок праці України 2022-2023: стан, тенденції та перспективи. Solidarityfund : сайт. URL: https://solidarityfund.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/ebrd_ukraine-lm-1.pdf
3. Безробіття в Україні в період повномасштабної війни. Національний інститут стратегічних досліджень : сайт. 14.02.2023. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/bezrobittya-v-ukrayini-v-period-povnomasshtabnoyi-viyny>
4. Ukraine Refugee Situation. UNHCR : Operational Data Portal. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>
5. Лібанова Е. Як змінився ринок праці у воєнний час: сьогодення та перспективи. Бізнес Закарпаття : сайт. 20.10.2023. URL: <https://www.businessz.com.ua/news/events/14212>
6. Заклади професійної (професійно-технічної) освіти (1990-2022). Сайт : Державна служба статистики. URL: <https://ukrstat.gov.ua/>

Одержано 10.11.2023

УДК 330.34:343.37(477)

Людмила Анатоліївна ПАРФЕНТІЙ,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Валерія Сергіївна КОЧУРА,

студентка Сумської філії

Харківського національного університету внутрішніх справ

ВПЛИВ ПОБУТОВОЇ КОРУПЦІЇ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ

Економічна безпека держави піддається впливу великої кількості факторів. Протягом останніх років Україна зіткнулася з новими суттєвими викликами та загрозами її економічній безпеці: спочатку карантинні обмеження, введені через поширення коронавірусної хвороби COVID-19, а потім широкомасштабна збройна агресія Російської Федерації та тимчасова окупація значної частини території України. Однак на економічну безпеку України впливають також довгострокові, системні проблеми, серед яких основною залишається корупція. Так, у Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року (1) корупція відзначається як одна з ключових загроз економічній безпеці України. В умовах воєнного стану вплив корупції стає ще більш негативним, оскільки гальмує отримання Україною військово-економічної допомоги від західних країн-партнерів.

У 2022 році в Україні була прийнята Антикорупційна стратегія до 2025 року і розроблена Державна антикорупційна програма на 2023-2025 роки з виконання Стратегії. Проте незважаючи на довготривалий процес боротьби з корупцією в Україні, ця проблема залишається актуальною та не втрачає своєї гостроти. Згідно з Індексом сприйняття корупції за 2022 рік Україна набрала 33 бали та розмістилася на 116-му місці серед 180 країн (2).

Сфера надання державних послуг є найбільш розповсюдженим простором для побутової корупції, що часто використовується чиновниками для особистого збагачення через зловживання владою. Згідно із статистичними даними протягом 2018-2022 рр. найбільше кримінальних правопорушень обліковувалось за ст. 364 Кримінального кодексу України «Зловживання владою або службовим становищем» (48,3% від загальної кількості у 2021 році, 41,2% за період січень-жовтень 2022 року). Іншими статтями, які вносили левову частку в обліковані корупційні правопорушення є ст. 368 «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою» та

ст. 369 «Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі» Кримінального кодексу України (19,1% та 19,3% відповідно від загальної кількості облікованих корупційних кримінальних правопорушень у 2021 році; 19,1% та 27,5% відповідно за 10 місяців 2022 року) (3).

Побутова корупція (бюрократична корупція, дрібна корупція) - це корупція дрібного масштабу, що знаходиться на перетині діяльності державних або комунальних установ і громадян. Вона зустрічається в повсякденному житті й часто пов'язана зі спробами громадян отримати доступ до базових суспільних благ або послуг (наприклад, медичної допомоги чи освіти) (4). Корупція у повсякденному житті обумовлюється бажанням швидко вирішити певну проблему: у лікарні - отримати кращий сервіс, в університеті - легко скласти іспит тощо. Наслідком побутової корупції є недовіра населення до органів державної влади, незважаючи на те, що досить часто ініціаторами корупційних дій є саме громадяни.

Є багато напрямів, через які має здійснюватися протидія корупції. В Україні функціонує низка державних органів, діяльність яких спрямовується на боротьбу з корупцією. Серед них є як спеціалізовані органи (Національне агентство з питань запобігання корупції, Національне антикорупційне бюро України, Спеціалізована антикорупційна прокуратура, Вищий антикорупційний суд), так і органи з більш широкою сферою діяльності, яка також включає антикорупційну складову (Державне бюро розслідувань, слідчі підрозділи прокуратури, Національна поліція, Служба безпеки України).

Важливими для подолання корупції є прозорість і відкритість роботи державних органів. У зв'язку з цим зростає значення законодавства, що забезпечує відкритість інформації про роботу державних службовців і органів влади: Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI «Про доступ до публічної інформації» та Постанова Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 р. №835 «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних». Відповідно до зазначеного закону створено Єдиний державний веб-портал відкритих даних, призначений для забезпечення доступу до публічної інформації у формі відкритих даних.

Ще одним способом протидії корупції є унеможливлення прямих контактів між чиновником, який надає послугу, та громадянином, який її отримує. З цією метою запроваджуються різноманітні адміністративні послуги в електронній формі, якими можуть скористатися як фізичні особи, так і бізнес. Спеціально для цього був створений Портал електронних сервісів, який адмініструє Міністерство економіки України. Саме завдяки системі центрів надання адміністративних послуг, дерегуляції та діджиталізації вдалося знизити рівень побутової корупції в Україні.

Однак крім вищезазначеного, дуже важливими для подолання побутової корупції в Україні є різноманітні ініціативи громадян. Головним є особисте несприйняття корупції кожним окремим громадянином, незгода давати або приймати хабар. Тому що навіть незначний хабар - це елемент корупційної системи, яка загалом дуже негативно впливає на економічну безпеку України, руйнує демократичне суспільство та унеможливляє повноцінну реалізацію прав громадян.

Висновок. Корупція залишається реальною загрозою економічній безпеці України. Побутова корупція є таким же негативним і небезпечним явищем, як і корупція на вищих рівнях публічної служби та великого бізнесу. Боротьба з корупцією має здійснюватися шляхом проведення реформ і удосконалення законодавства. Однак найважливішим чинником ефективної протидії побутовій корупції є особисте несприйняття корупції кожним окремим громадянином України.

Список бібліографічних посилань

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року»: Указ

Президента України; Стратегія від 11.08.2021 № 347/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2021#Text>

2. Індекс сприйняття корупції - 2022. Transparency International Ukraine. 2023. URL: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattya-koruptsiyi-2022/>.

3. Парфентій Л. А. Судова економічна експертиза при розслідуванні корупційних злочинів. *Право і безпека*. 2022. № 4 (87). С. 13–23. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.4.01>.

4. Антикорупційна енциклопедія. Офіс доброчесності НАЗК : сайт. URL: <https://prosvita.nazk.gov.ua/>.

Одержано 09.11.2023

УДК 346.543.4

Світлана Анатоліївна ПЕТРОВСЬКА,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Світлана Андріївна МОВЧАН,

студентка 4 курсу Сумської філії

Харківського національного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДЕННЯ КОНЦЕСІЙНОГО ДОГОВОРУ

Державі необхідно забезпечити економічне зростання та гідний рівень життя населення, що залежить від ефективності законодавства та правоохоронної діяльності. Реалізація цих завдань значно впливає на нормативне регулювання підприємницької діяльності. Тому, взаємодія держави з підприємствами постійно вдосконалюється шляхом поліпшення правових основ та організаційних форм.

Актуальність концесійної угоди залежить від соціальних потреб, можливостей приватного сектору, стану інфраструктури та політичних умов певної країни чи регіону. Концесійні договори можуть бути корисним інструментом для розвитку інфраструктури та покращення якості життя громадян, але важливо вибрати правильну стратегію та забезпечити дієвий контроль за виконанням умов контракту.

Відповідно до ст. 6 Закону України «Про концесію» концесіодавець обирає концесіонера шляхом проведення концесійного конкурсу, а у випадках, визначених даним законом, – за результатами конкурентного діалогу або за результатами прямих переговорів з орендарем державного майна, що передається у концесію.

Конкурсна процедура, відповідно до ст. 10 Закону України «Про концесію», складається з таких етапів:

1. попередній відбір кандидатів;
2. подання конкурсних пропозицій учасниками;
3. оцінка конкурсних пропозицій та визначення учасника з найкращими умовами для здійснення концесії;
4. укладення угоди про концесію.

Конкретні умови проведення прямих переговорів з орендарем державного майна встановлено ст. 21 Закону України «Про концесію», строк концесійного договору не перевищує строк, який на день укладення концесійного договору залишився до терміну закінчення дії договору оренди нерухомого майна та становить не менше п'яти і не більше 50 років [1]. Водночас основою є збереження взаємокорисного державно-приватного партнерства та недопущення відхилення прав можливих концесіонерів.

Основні етапи укладення концесійного договору: